

Съдържание

02	Предговор
04	Увод
06	Кратък обзор
60	Приложение

07 Етично поведение

10 Процес на настаняване

14 Оценка - фаза 1

20 Настаняване - фаза 2

26 Престой - фаза 3

33 Прекратяване и извеждане - фаза 4

40 Последваща грижа - фаза 5

44 Професионална подкрепа

52 Практически модел

Предговор

Уважаеми читателю,

Настоящият Наръчникът е разработен в рамките на проект „Партньорство за ефективни и достъпни услуги по превенция на институционализацията на деца“, финансиран от Българо-швейцарската програма за сътрудничество по тематичен фонд “Фонд за реформи, свързани с участието на гражданското общество”. Проектът се реализира от фондация „Международна социална служба-България“ в партньорство с фондация „Международна социална служба–Швейцария“ и сдружение „Самаряни“, Ст.Загора в периода 1 септември 2013-31 август 2015 г.

Идеята да се представи опитът на Конфедерация Швейцария в областта на приемната грижа възникна още през 2009 г., когато в рамките на проекта „Разширяване модела на приемна грижа в България“,

финансиран от УНИЦЕФ-България и изпълняват от фондация „Международна социална служба-България“ в партньорство със сдружение „Институт за социални дейности и практики“ и сдружение „Самаряни“, проучвахме добри чужди практики, вкл. и швейцарската. Бяхме впечатлени от работата на НПО, предоставящи услугата, от задълбочения процес на подбор и подкрепа на приемните семейства и децата, настанени при тях. Тази идея се реализира сега, близо 6 години след първата ни среща с швейцарския опит в областта на приемната грижа. Тя получи конкретни измерения по отношение на съдържанието на Наръчника, след направеното учебно посещение на 10 български експерти от НПО-партньори по проекта, социални работници и представители на общини, доставчици на услугата „приемна грижа“.

В кантон Цюрих ние имахме възможност да се запознаем с практиката на две швейцарски НПО с дълъг опит в подбора, оценяването и подкрепата на приемни семейства- Типити и Еспоар. Отново бяхме впечатлени от високата компетентност на социалните работници и психолози, които споделиха не само за нови за нас методи в работата (напр. Марте Мео), но и за това как прилагат стандартите „Quality 4children“, как се стремят всяко тяхно действие с децата, с приемните семейства или с родното семейство на детето, да бъде водено от „най- добрия интерес“ на детето.

Автор на Ръководството е Ролф Видмер, социален педагог и директор на фондация Типити и Международна социална служба-Швейцария с дългогодишен опит в работата с деца и младежи в риск.

Наръчникът е предназначен за професионалисти, работещи в областта на приемната грижа (за екипите по приемна грижа към общините, за работещите в социалните услуги или в неправителствени организации, които предоставят социалната услуга „приемна грижа“, професионалните приемни семейства и отделите за закрила на детето).

Вярваме, че този Наръчник ще допринесе за по-доброто разбиране на приемната грижа и създаване или подобряване на практическата работа по приемна грижа.

Д-р Събина Събева, Методка Петрова
Международна социална служба-България

Увод

„Децата, които не могат да израснат със своите родители, трябва да получат възможност да изградят своето бъдеще така, че да станат уверени, независими и активни членове на обществото. Затова те трябва да живеят в подкрепяща и обгрижваща среда, която ги закриля и стимулира пълното разгръщане на техния потенциал“

Услугите за приемни деца следва да бъдат част от националната и местна система за закрила на детето, която на първо място има за задача да подкрепя родното семейство на детето и предлага алтернативно настаняване като мярка едва тогава, когато семейството временно или дългосрочно не е в състояние да осигури на детето сигурност, надеждни и стабилни отношения и условия за развитие на личността.

Наръчникът се базира на стандартите „Качество за децата“ (Q4C), разработени съвместно от 32 европейски държави с цел да информират, да ориентират и да дадат идеи на хората, участващи в процеса на извънсемейна

грижа. Тя е предназначена за децата, които не могат повече да живеят в родните си семейства или съответно вече са настанени извън тях, рождените семейства, консултантите, ръководителите на организации, осъществяващи подкрепа на приемната грижа, служителите в отделите за закрила на детето, НПО, работещи с деца и младежи, представители на държавната администрация на всички нива и др.

Стандартите Q4C са общо 18 и се отнасят за следните фази на грижата:

Група стандарти 1

Процес на вземане на решение и настаняване

Група стандарти 2

Процес на грижа

Група стандарти 3

Процес на извеждане

При разработването на настоящия Наръчник сме се ръководили от горепосочените стандарти и разглеждаме онези от тях, които имат отношение към приемните деца

и семейства.

Настоящият наръчник е разработен в рамките на професионален обмен между Швейцария и България по темата за развитието на приемната грижа и едно посещение на 10 български специалисти в Швейцария, по време на което те имаха възможност да се запознаят с работата и да разговарят с представители на различни организации и специалисти, които дълги години професионално оказват подкрепа на приемни деца и семейства. Наръчникът може да послужи за основа на всички лица, държавни и други организации, за да може най-добрият интерес на детето винаги да има първостепенно значение и детето да бъде включвано съобразно възрастта си в решаването на всички въпроси, които го касаят.

Наръчникът може да се използва, когато се прилагат мерки за извънсемейна грижа, т.е.:

- **кризисно настаняване**, когато детето трябва да бъде настанено бързо и за кратко;
- **краткосрочно настаняване**, когато с детето и приемното семейство се договарят цели, които водят към реинтеграция на детето в неговото родно семейство;
- **дългосрочно настаняване** - продължава често до началото на самостоятелния живот на детето. При него, по възможност, също се поддържат редовни контакти с родното семейство.

Наръчникът систематизира най-важните принципи и стандарти, които трябва да се спазват при настаняване на деца в приемни семейства, защото без ясна организационна и професионална рамка, не е отговорно да се поверява дете на приемно семейство. Приемните семейства, от своя страна, също имат нужда от професионален консултант, с когото да обсъждат живота си с детето, справянето с ежедневните проблеми и поддържането на връзките с родната му среда. Консултантът има и друга важна роля - да бъде на разположение на приемното дете и то винаги да може да се свърже с него, когато се чувства неразбрано или дори използвано от приемното семейство.

Надяваме се тези минимални стандарти да бъдат приети от съответните органи на национално ниво, така че отделите за закрила на детето, организациите, оказващи професионална подкрепа и приемните родители да получат възможност заедно да осигурят на детето сигурност, надеждни отношения и перспективи за бъдещето.

Кратък обзор

1) Етично поведение

В началото са дадени основните ценности и поведение на консултантите и доверените лица.

2) Фази на процеса на настаняване

Моделът за подпомагане на приемните семейства е динамичен процес и се състои от следните задължителни фази:

1. оценка
2. настаняване
3. престой
4. отделяне и извеждане
5. последваща грижа

3) Професионална помощ и изграждане на процеса на настаняване

Професионалната помощ и изграждане трябва да се базира на ясното определяне на задачите и отговорностите спрямо приемното дете, приемното семейство и родното семейство, като взема предвид наличните ресурси.

4) Практически модел от Швейцария: tipiti – подпомагане на приемни семейства

Представена е работата на една неправителствена организация за подкрепа на приемни семейства, с услугите, които тя предлага, направленията, по които работи, както и ролята на професионалните ѝ консултанти.

5) Приложения

1. Какво е етично поведение спрямо приемното дете?

Визията на „Качество за децата”/„Quality4Children“

Децата, които не могат да растат при своите родители, трябва да получат възможност да се развиват така, че да израснат като уверени, независими и активни личности, живеейки в подкрепяща, закриляща и обгрижваща среда, която стимулира пълното разгръщане на техния потенциал.

- *Ориентация към най-добрия интерес на детето/младежа*
- *Непрекъснато и последователно ориентиране към действителните, актуалните и променящи се нужди на детето*
- *Спазване и прилагане на Конвенцията на ООН за правата на детето*

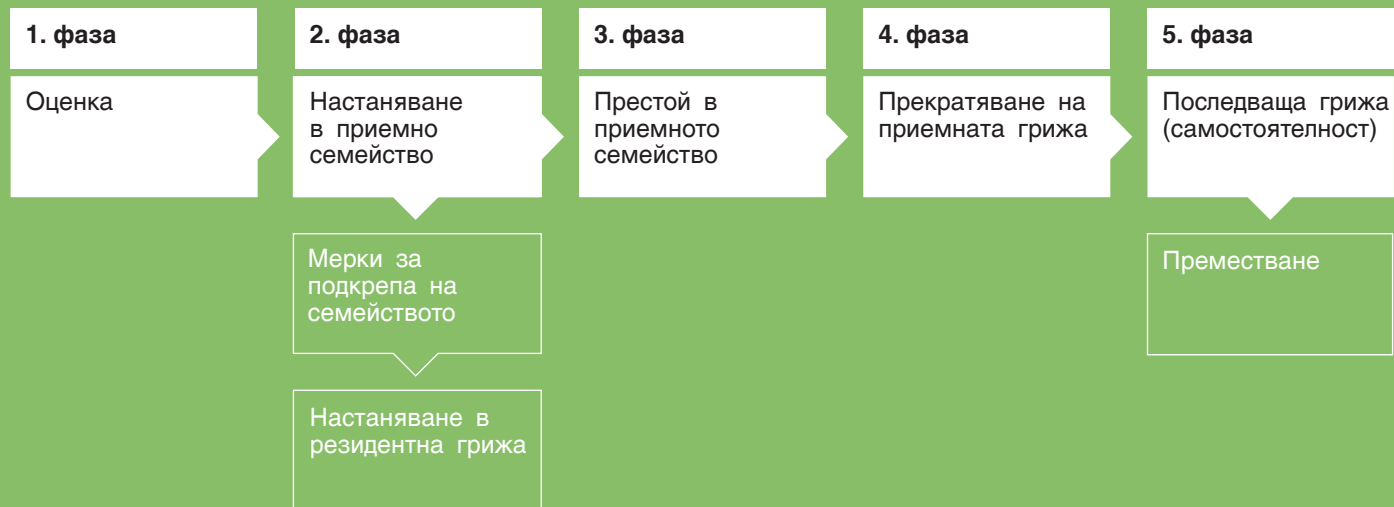
Предлаганите услуги да са адаптирани към нуждите на приемното дете

- Предлаганите услуги да са ориентирани според детето и неговата специфична житейска ситуация.
- Приемните родители и средата, в която живеят, да предлагат условия, които да подкрепят интелектуалното и личностното развитие на детето, както и способността му да изгради надеждни и основополагащи отношения.
- Да се предложи на детето среда с постоянни доверени лица. Детето трябва да усеща надеждни отношения и да изпита основополагащото чувство, че е част от нещо, че е уникално и ценно и че го приемат с цялата му личност, с приятните му страни, слабостите и проблемите му.

Поведение на приемните родители спрямо приемното дете

- Радост от съвместния живот с детето;
- Емпатия към детето;
- Да дават на детето усещане за сигурност и надеждност, да защитават детето и интересите му.
- Да предложат на детето истински и устойчиви отношения;
- Да изградят и поддържат отношения на доверие с детето; Трудният процес на изграждане на връзка и отношения изисква стимулиращо поведение – питане с внимание, изучаване и проявяване на търпение. Интензивността на отношенията и времевият ритъм се определят от детето;
- Да предадат на детето реалистична картина на неговата история. Да приемат детето с неговата история. Да могат да допуснат, да приемат, да понесат и да разбират тъгата и мъката на детето. Да дадат на детето възможност да говори за всичко, което го вълнува;
- Да дадат на детето възможност, независимо от неговата възраст, да изживее и потребностите си, които не са адекватни за възрастта му (да може да се държи регресивно). Да използват ситуацията на пренос от страна на детето като шанс и да могат да ги допускат;
- Да могат да съпреживеят ситуацията на детето, което за определен период или постоянно трябва да живее разделено от родителите си;
- Да са готови да приемат биологичните родители, въпреки проблемите, които са имали в миналото;
- Да могат честно да признават своите възможности и граници.

2. Кои са фазите на процеса на настаняване и какво съдържат?

- *принцип 1: Търси се приемно семейство за детето, а не дете за приемното семейство.*

Настаняването извън семейството да се извършва като плавен преход

Когато едно дете, което до този момент е имало близки хора, дори и те да са го negliжирали и да са се грижили зле за него, изведнъж ги загуби завинаги, неговото поведение, свързано с отношенията и обвързването, ще бъде белязано от това събитие до края на живота му. Дори и детето в продължение на години да е било щастливо и интегрирано в приемното си семейство, през пубертета, а понякога и по-късно, когато стане възрастен, често се появяват тежки проблеми. Тези проблеми са следствие от рязкото прекъсване на връзки в детството. Затова преходът от едно семейство към друго трябва да бъдат колкото може по-плавен, тоест да имаме не точка на прекъсване, а процес. (Вийман)

За гарантиране най-добрия интерес на детето, при всяко настаняване извън семейството, преместване или реинтеграция, трябва да се направи оценка на следните аспекти:

Връзка на детето

- с биологичните родители
- с приемните родители
- с други хора, които са важни в живота му

Представи на детето

Непрекъснатост на грижата и възпитанието при биологичното и при приемното семейство

Възможности за стимулиране на детето в биологичното и приемното семейство

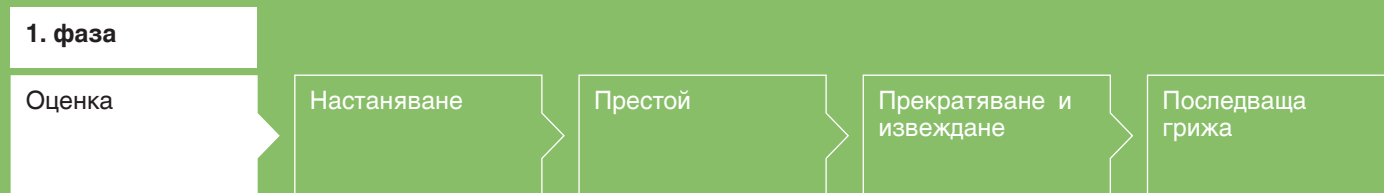
Цели на настаняването извън семейството за детето:

- a) Какво трябва да се промени при детето чрез настаняването извън семейството?
- b) Какво трябва да се промени при биологичните родители, за да може детето да бъде върнато в семейството?

Изводи

- В интерес на детето преходите от една фаза към друга трябва да се извършват като плавни процеси, а не да бъдат точки на прекъсване.

Оценка 1. фаза

<p>1. Оценка на детето</p>	<ul style="list-style-type: none"> – От какво има нужда детето? – Определяне на нуждите за едно добро и здравословно развитие. – Лична ситуация на детето – Било ли е детето negliжирано, малтретирано или жертва на насилие? Травмирано ли е? – Планирано на перспективите <p>(Оценката се извършва от социално-педагогическа, лечебно-педагогическа, училищна, психиатрична и медицинска гледна точка.)</p>
<p>2. Оценка на родното семейство</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Какъв може да бъде приносът на родното семейство за положителното развитие на детето – Какви са причините, поради които детето трябва да бъде настанено извън родното семейство? – От каква подкрепа имат нужда родителите? – Какви ресурси и компетентности имат родителите? – Могат ли те да бъдат развивани в рамките на амбулаторна подкрепа и най-вече чрез социално-педагогическо подпомагане на семейството, така че родителите да са на разположение на детето по начин, адекватен за развитието и нуждите му? – Как може да бъде запазен контактът между братята и сестрите и с други роднини?
<p>3. Подбор на приемно семейство / процедура на кандидатстване</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Информационен разговор – Изясняване на мотивацията и пригодността на родителите – Включване на децата на приемните родители в процеса на оценка – Оценка на ресурсите в социалната мрежа на приемните родители – Посещение у дома – Междинна оценка – Участие в курс за подготовка и обучение – Разговор за оценка

4. Решение за настаняване

- a) Прозрачност на индикаторите за настаняване в приемно семейство
 - от гледна точка на детето
 - от гледна точка на приемното семейство

- b) Оценка на алтернативите за настаняване в приемно семейство:
 - мерки за подпомагане на семейството
 - мерки за допълване на семейството
 - мерки за замяна на семейството

- c) Подготовка на детето и биологичните родители за настаняване извън семейството

Изясняване на отговорностите и задачите:

-
- Кой определя индикаторите за настаняване на детето извън семейството?
-
- Кои са критериите за търсене на подходящо приемно семейство?
-
- Кой ще поеме обгрижването по време на окончателното настаняване?
-

Q4C стандарт 1

Детето и неговото родно семейство получават подкрепа по време на процеса на избор на решение.

- Детето и неговото родно семейство имат право на лична и професионална помощ, ако ситуацията го налага, тоест ако изявят желание или нужда, условията на живот да се променят в интерес на детето. Безопасността и най-добрият интерес на детето са основният приоритет. Детето и неговото родно семейство винаги биват изслушвани и третираны с уважение.

Q4C стандарт 2

На детето се дава възможност да участва в процеса на избор на решение.

- Всички страни, участващи в процеса, изслушват и уважават мнението на детето. Детето е добре информирано за положението си и се насърчава да изказва мнението си и да участва в процеса в зависимост от възможностите си за преценка.

Q4C стандарт 3

Професионалният процес на избор на решение осигурява максимално добра грижа за детето.

- В процеса на избор на решение трябва да се зададат два основни въпроса:
 1. „Кое решение е в най-добрия интерес на детето?“ в случай, че бъде доказана нужда от заместваща грижа,
 2. „Къде е най-добре да бъде настанено детето?“
- Всички преки участници, допринасящи за развитието на детето, си сътрудничат и използват своите професионални познания и опит. Те получават и споделят цялата информация относно процеса на избор на решение.
- Когато става въпрос за деца с физически, умствени или психически увреждания, техните специфични нужди също се вземат предвид.

Q4C стандарт 9

Обгрижващите са квалифицирани и са им осигурени подходящи условия.

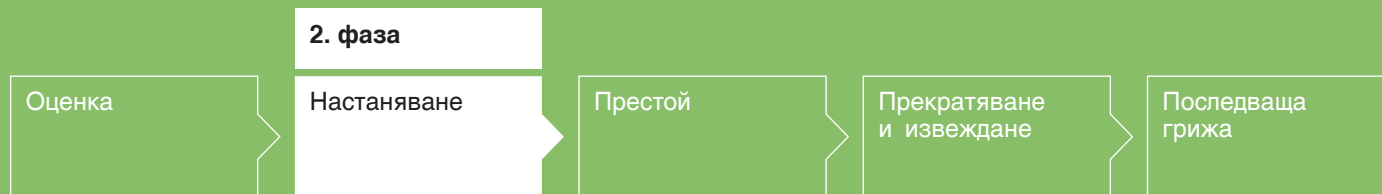

- Обгрижващите щателно се оценяват, подбират и обучават преди да им бъдат поверени деца. Те получават постоянни текущи обучения и професионална подкрепа, за да се гарантира цялостното развитие на детето.

Изводи

- Приоритетно трябва да бъдат оценени нуждите на детето.
- Детето и биологичното му семейство трябва да бъдат подготвени за настаняване извън семейството.
- Детето се включва в процеса на избор на решение в зависимост от възможностите си за преценка.

Настаняване 2. фаза

1. Цели за детето	<p>В случай, че се извършва настаняване в приемно семейство, преди фактическото настаняване се определят задачите по отношение на детето и родното му семейство: Какво трябва да се промени в детето и родното му семейство, за да може детето да се върне в родното си семейство?</p>
2. Дефиниране на процеса на промяна в родното семейство	<p>а) При настаняване за неограничен срок: – да се научат да приемат ситуацията – да поемат нова роля</p> <p>б) При настаняване за определен срок: – професионална помощ – изграждане на компетентности</p>
3. Договор за приемна грижа с приемното семейство	<p>Сключване на договор за приемна грижа, който дефинира задачата по отношение на детето, сътрудничеството с родното семейство и сътрудничеството с настаняващата институция и урежда финансовите въпроси.</p>
4. Перспективи	<p>Редовна оценка, най-малко два пъти годишно, заедно с всички участващи страни, относно степента на изпълнение на договорените цели и мерки за детето и семейството. При необходимост адаптиране на подцелите.</p>
5. Фаза на адаптация към семейството	<p>След 6 седмици или най-късно след 3 месеца заедно с детето, приемното семейство и родното семейство трябва да се направи оценка на адаптацията към новата среда.</p>

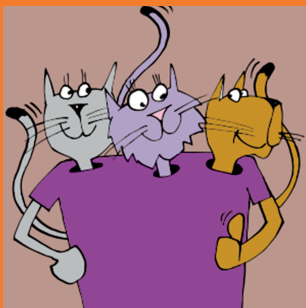
6. Индивидуален план за грижа

Изготвяне на индивидуален план за грижа и съвместно договаряне на цели.

Изясняване на отговорностите и задачите:

- Кой взема решението за настаняване?
- Кой избира приемното семейство и формулира възложените му задачи?
- Кой подготвя детето за предстоящото настаняване?
- Кой подготвя родното семейство за предстоящото настаняване на тяхното дете?
- Кой подготвя приемното семейство за предстоящото настаняване?
- Кой определя целите на настаняването извън семейството заедно с детето, приемното семейство и родното семейство?

Q4C стандарт 4

Родните братя и сестри се настаняват заедно.

– По време на грижата извън семейството родните братя и сестри се настаняват заедно.

Те могат да се разделят, само ако това е в интерес на тяхното благополучие.

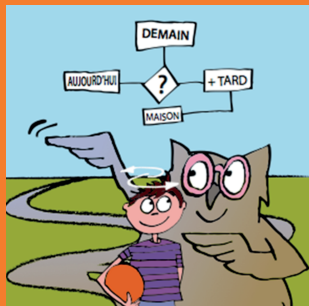
В този случай трябва да им се осигури възможност за контакт, освен ако това няма да донесе негативни резултати за децата.

Q4C стандарт 5

Преминаването в новия дом е добре подготвено и се извършва с разбиране.

– След избора на най-подходящата форма на грижа, бъдещото приемно семейство внимателно подготвя приемането на детето. Настаняването трябва да е постепенно и с възможно най-малко сътресения за детето. Преминаването в новия дом се извършва като процес, чиято основна цел е да гарантира най-добрия интерес на детето и интересите на всички заинтересовани страни.

Q4C стандарт 6

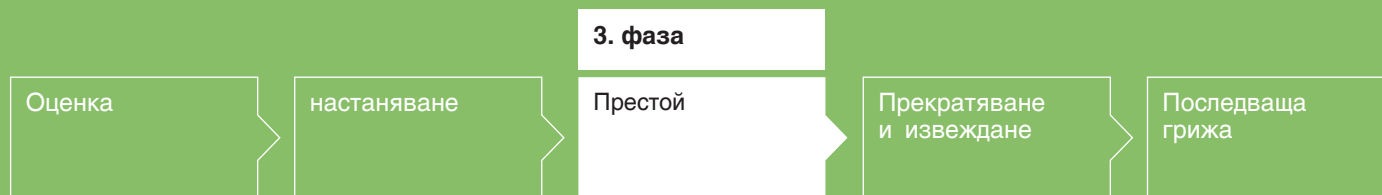
Процесът на грижа извън семейството се ръководи от индивидуален план за грижа.

- В процеса на избор на решение е съставен индивидуален план за грижа, който подлежи на развитие и се прилага по време на целия процес на грижа. Този план ръководи работата за цялостното развитие на детето.
- Като цяло планът за грижа определя нивото на развитие на детето, поставя задачи, определя мерки и показва какви ресурси са необходими, за да се подкрепи цялостното развитие на детето. Всяко решение, взето по време на заместващата грижа, е ръководено от този план.

Изводи

- Трябва да се определи какво трябва да се промени в детето и родното му семейство, за да може детето да се върне в родното си семейство.
- С помощта на индивидуален план за грижа трябва да се определят цели и мерки за детето и за родното семейство, които редовно да се следят и оценяват.

Престой 3. фаза

1. Разговори за оценка на състоянието

- Редовно се провеждат разговори за оценка на състоянието, за да се преразгледат и адаптират целите за детето.
- Провежда се мониторинг за проследяване на необходимата промяна в родното семейство.

В редовните разговори за оценка на състоянието участват настойниците, родителите, приемните родители, представителят на държавния орган, консултантът, отговарящ за приемната грижа, ако е необходимо и други експерти, както и детето или младежът в подходяща форма.

2. Изграждане на връзки в приемното семейство

- Задачата на приемното семейство е да подпомогне и улесни адаптацията на детето към новата среда с новите доверени лица в нея, като се съобразява с индивидуалния ритъм на детето.
- Детето определя само дистанцията и близостта си с доверените лица. Приемните родители трябва да съпровождат детето в ежедневието с емпатия, да помагат на детето така, че то да има положителни преживявания при запознаването си с новата среда.
- Приемните родители активно помагат на детето за справяне с ежедневните дейности, реагират с много чувствителност и проявяват приемащо и разбиращо отношение към психическото състояние на детето и неговите страхове, свързани със загубата на досегашните му отношения.
- Приемните родители улесняват осмислянето от детето на неговата житейска история, като проявяват готовност да разговарят и дават възможност за мислено включване на родното семейство.

3. Предпоставки за успешен престой

- Да е направено подходящо напасване между детето и приемното семейство, което да отчита разликата във възрастта на биологичните деца на семейството и на приемното дете, обкръжението, степента на активност и т.н.
- Да могат вътрешно да се приемат с всичките си положителни качества и слабости
- Приемното семейство да издържа на натоваване и родителите взаимно да се подкрепят
- Приемното семейство да контактува с други приемни родители и професионални консултанти
- Приемното семейство да зачита произхода на детето и да му помага конструктивно да се справи със своята житейска ситуация по отношение на родното семейство

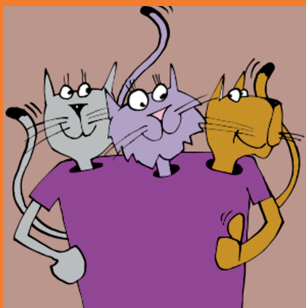
4. Срещи и контакти

- Осъществяват се срещи между детето и родното му семейство, доколкото това е в интерес на детето.
- Ако има причини за ограничаване на контактите на родното семейство с детето, се провеждат срещи между родителите и консултанта, за да се работи целенасочено за подготовка на бъдещ директен контакт с детето и да се даде възможност на родителите да останат във връзка с развитието на детето.
- Срещите с биологичните родители никога не бива да стават против волята на детето. То трябва активно да се придружава, особено ако посещенията са били временно прекъснати от съответните власти.
- Професионалният консултант помага на родителите да приемат ролята на „посещаващи родители“ и да я изпълнят със съдържание в интерес на детето.

5. Подготовка за самостоятелен живот

6. Изграждане на социална мрежа навън

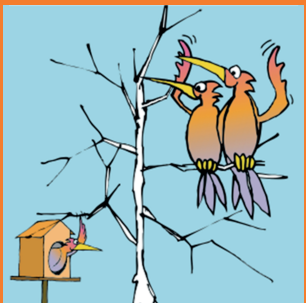
7. Планиране на отделянето и извеждането

Q4C стандарт 7

Детето се настанява на място, което отговаря на нуждите му, житейската му ситуация и социалната среда, от която произхожда.

- Детето расте в непротиворечива, подкрепяща, закриляща и обгрижваща семейна среда, в която са изпълнени гореспоменатите изисквания.
- Новата среда дава на детето възможност да изгради стабилни връзки с приемните родители и да запази контакта с предишната си социална среда.

Q4C стандарт 8

Детето поддържа контакт с родното си семейство

- Връзките на детето с родното му семейство се насърчават, поддържат и подпомагат, ако това е в най-добрия интерес на детето. Биологичните родители могат да бъдат задължени да поддържат контакт с детето.
- Посещенията трябва да служат на детето. Ако то прояви съпротива срещу срещите с родното си семейство, то това има своята предистория. Приемното дете има право, но не е задължено, да общува с родното си семейство.

Q4C стандарт 10

Отношението на приемните родители към детето се основават на разбиране и уважение.

- Приемните родители отделят индивидуално внимание на детето и полагат съзнателни усилия да изградят доверие и да го разбират. Те общуват с детето отворено, честно и с уважение.

Q4C стандарт 11

Детето има възможността активно да участва във вземането на решения, които пряко засягат живота му.

- Детето само изгражда собствения си живот. Ние като възрастни подкрепяме детето в неговите усилия и му помагаме да приеме себе си, тоест да приеме, че миналото не може да се промени, но може да се изгражда това, което е тук и сега, както и бъдещето. С помощта на доверените лица, които истински се интересуват от личността детето, то може да усети своята ценност. Детето бива информирано, изслушвано и вземано сериозно. Детето се насърчава да споделя чувствата и преживяванията си.

Q4C стандарт 12

Детето се отглежда при подходящи условия.

- Жизненият стандарт и домът на приемните родители задоволяват нуждите на детето от удобство, сигурност, здравословни условия на живот, както и от неограничен достъп до образование, до структурите на общността и до удовлетворяващи междуличовешки отношения.

Q4C стандарт 13

Деца със специални нужди получават адекватна грижа.

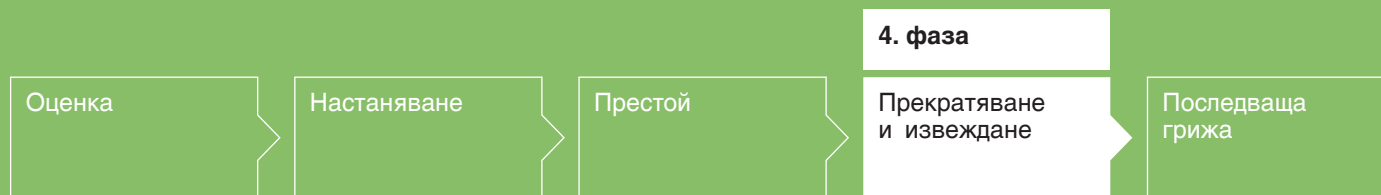
- Приемните родители се подкрепят от интердисциплинарен екип от специалисти и получават редовни и специализирани обучения и подкрепа, за да могат да задоволят специалните нужди на поверените им деца.

Изводи

- Редовни разговори за оценка на състоянието с изясняване на нуждите и проверка на това, докъде е стигнало детето по отношение на неговите индивидуални цели.
- Приемните родители подхождат към детето без предубеждения и с емпатия, отношенията им с детето се основават на разбиране и уважение.
- Съпровождане и подкрепа на родното семейство и проверка на развитието на планираната промяна.

Прекратяване и извеждане 4. фаза

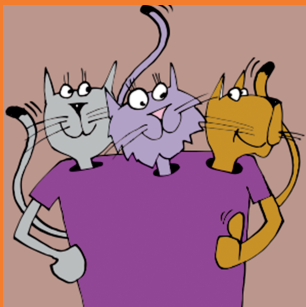

<p>1. Проверка на първоначално заложените цели</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Какво се е променило при детето, какво се е променило при приемното семейство? – Ако условията в семейството, които са били причина за настаняването в извънсемейна грижа, не са се променили, в интерес на детето е приемната грижа да добие дългосрочна перспектива.
<p>2. Планиране на решението за след това и последваща грижа</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Решението за следващия период (реинтеграция или самостоятелен живот) се планира и осъществява в тясно сътрудничество с детето или съответно младия човек, приемното семейство, професионалния консултант, институцията, разпоредила грижата и родното семейство. – Детето или съответно младият човек трябва да може да излезе от семейството с добри чувства, знаейки, че винаги може да се връща там и по този начин да направи положителна първа стъпка в живота си като възрастен.
<p>3. Определяне на индикациите за преместване в друга грижа или реинтеграция с прекратяване на приемната грижа.</p>	
<p>4. Причини за прекратяване на приемната грижа</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Възрастово израстване и самостоятелен начин на живот – Непреодолими трудности в приемното семейство – Проблеми между приемните родители – Заболяване на приемните родители – Вече не е гарантиран най-добрият интерес на детето – Непреодолими семейни проблеми, напр. поради конфликти с родните деца.

Изясняване на отговорностите и задачите:

-
- Кой определя индикаторите за преместване в друга грижа или реинтеграция?
-
- Кой определя критериите за прекратяване и извеждане?
-

Q4C стандарт 14

Детето или младежът непрекъснато се подготвят да заживеят самостоятелно

- Детето или младежът са подпомагани да изградят бъдещето си, за да станат самостоятелни, независими и активни членове на обществото. Те имат достъп до образование и им се дават възможности да придобият умения за ежедневието и да си изградят ценности.
- Детето или младежът биват подкрепяни, за да си изградят самочувствие. Това им позволява да се чувстват силни и сигурни и да се справят с трудностите.

Q4C стандарт 15

Процесът на излизане от системата се планира и реализира внимателно.

Q4C стандарт 16

Комуникацията в процеса на излизане от системата се извършва по разбираем начин и в подходяща форма

Q4C стандарт 17

Детето или младежът има възможност да участва активно в процеса на излизане от системата.

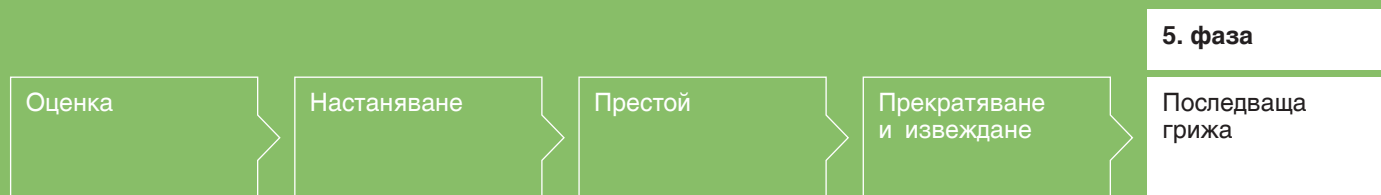
- Процесът на излизане от системата е много важна фаза в живота на децата и младежите, израснали в извънсемейна грижа, и трябва внимателно и старателно да се планира и осъществи. Той се ориентира най-вече по индивидуалния план за грижа и преките контакти с детето или младежа.
- Детето или младежът са основни участници в този процес. Тяхното мнение е от ключово значение за подобряването на качеството на работа на организацията, предоставяща грижата и за модела на грижа.
- Всички лица, участващи в процеса на извеждане, получават цялата информация, която ги касае в зависимост от тяхната роля. Същевременно детето или младежът и тяхното родно семейство имат право на дискретност, лично пространство и сигурност.

- Цялата информация се предава по начин, който е разбираем и подходящ за детето или младежа и тяхното родно семейство. С тях се съгласува кой каква информация трябва да получи.
- Процесът на излизане от системата се базира на индивидуалния план за грижа. Детето или младежът имат възможността да изразяват мнението или предпочитанията си относно настоящото си положение и бъдещия си живот. Те участват в планирането и осъществяването на процеса на излизане от системата.

Изводи

- Трябва да се установи дали промяната при детето и родното му семейство отговаря на изискванията за реинтеграция.
- Планирането и осъществяването на процеса на прекратяване на грижата и извеждане (сбогуване) се извършват заедно с детето или младежа.

Последваща грижа 5. фаза

1. Начало на последващата грижа	Последващата грижа започва още по време на фазата на извеждане или съответно реинтеграция с подготовката и изграждането на социалната среда на новото място.
2. Развити умения за живот, позволяващи самостоятелен начин на живот	Социална интеграция чрез: <ul style="list-style-type: none"> – Упражняване на професия, финансова независимост – Самостоятелно жилище, самостоятелно водене на домакинство – Социална мрежа на новото място, приятелски кръг
1. Връщане в родното семейство (в случаи, които са изключение)	<ul style="list-style-type: none"> – Подкрепа чрез социално-педагогическа семейна консултация – Стабилизиране на семействата така, че те отново да могат да поемат своята родителска роля, включваща възпитание и справяне с ежедневието. – Подкрепа на родителите така, че изхождайки от своите ресурси да могат да разпределят ролите помежду си. – Заедно с родителите и детето да се определи каква конкретна помощ трябва да се предложи, за да могат трайно и устойчиво да се променят неблагоприятните външни условия.
4. Непрекъсната подкрепа и съпровождане	<ul style="list-style-type: none"> – Гарантира се, че детето или младежът ще запазят контакта с досегашната си среда, приемното семейство и емоционалната си мрежа.

Изясняване на отговорностите и задачите:

-
- Кой поддържа контакта с детето или младежа в съответствие с целите на последващата грижа?
-

Q4C стандарт 18

Осигурява се последваща грижа, постоянна подкрепа и възможности за контакт

- След като детето или младежът са излезли от системата за заместваща грижа, им се осигурява възможността да получават помощ и подкрепа. Приемното семейство се стреми детето или младежът да не възприемат излизането си от системата като ново тежко смущение.
- Ако младежът е навършил пълнолетие, приемното семейство трябва да продължи да му предлага подкрепа и възможности да поддържа контакти с него.
- По възможност контактите с приемното семейство трябва да бъдат запазени и при преместване в друга грижа.

Изводи

- Последващата грижа трябва да започне рано, тоест преди напускане на приемното семейство.
- Едно от доверените лица от средата на младежа поема и активно участва в последващата грижа.
- Младежът и за в бъдеще трябва да остане във връзка с досегашната си среда (приемно семейство, хората, имащи емоционална връзка с младежа).

3. Какво е необходимо за професионалната подкрепа и осъществяване на грижата за детето?

- *Най-добрият интерес на детето трябва да бъде гарантиран посредством професионална помощ и непрекъсната правна защита. Децата и младежите са между родното си семейство, приемното семейство и държавните институции. Те имат нужда от човек, който да е на тяхна страна и непрекъснато да е на разположение. Подпомагането на приемната грижа от човек, който е на страната на детето, може да бъде най-важната мярка за постигане на добър изход от трудна ситуация.*
- *Какви роли е необходимо да се изпълняват около приемното дете?*

Разпределянето на различните роли на възрастни доверени лица и професионалисти в процеса на настаняването става в зависимост от нуждите на детето:

Нужди на детето

- Храна, облекло, дом
- Любов, закрила
- Семейен уют
- Възпитание
- Социализация
- Свободно време

- Доверено лице
- Надеждни отношения
- Подкрепа и придружаване
- Организиране на ежедневието тук и сега

- Перспектива за бъдещето
- Планиране на живота
- Поемане на важни решения

Необходими роли за приемното дете

Роля на семейството

Роля на придружаващ в живота

Роля на изграждащ живота

Какви задачи трябва да бъдат изпълнени?

Изясняване на отговорностите и задачите спрямо приемното дете:

-
- Кое е довереното лице на детето? Кой съпровожда детето по време на целия процес на настаняване с непрекъснат личен контакт?
(Непрекъснато е на разположение като референтно и доверено лице!)
-
- Кой отговаря за воденето на документацията и случая?
-
- Кой координира и следи индивидуалния план за грижа?
-
- Кой посредничи при конфликти между детето и приемното семейство?
-
- Кой е на разположение на детето, като доверено лице при проблеми в съвместния живот в приемното семейство?
-
- Кой гарантира, че детето ще може да се справи по конструктивен начин със житейската си ситуация в родното си семейство?
-
- Кой гарантира, че няма да бъдат вземани решения без мнението на детето?
(Това се отнася най-вече за настаняване за грижа извън семейството, преместване или реинтеграция , когато детето трябва да бъде изслушано и включено във вземането на решението!)
-
- Кой взема решение за срещите с родното семейство?
-
- Кой придружава детето на срещите с биологичните му родители, ако приемното семейство не може да го направи?
-
- Кой помага на детето да се справи със своето минало? (работа по биографията)
-
- Кой назначава терапии, допълнителни уроци и специални занимания?
-

Изясняване на отговорностите и задачите спрямо приемното семейство:

-
- Кой оценява мотивацията и пригодността на приемното семейство?

 - Кой подпомага приемните родители в професионално отношение?
(професионална помощ при възпитанието, коучинг, супервизия, интервизия)

 - Кой посредничи при конфликти между приемното и родното семейство?

 - Кой подготвя приемното семейство за неговите задачи? (адекватно обучение)

 - Кой подпомага приемното семейство и/или детето в кризисни ситуации?

 - Кой осигурява надеждна защита на интимната сфера на приемното семейство от родното семейство, роднините, държавните институции и съда?

 - Кой предлага партньорско отношение, високо цени, зачита и уважава работата на приемните родители?

 - Кой свързва приемните родители помежду им?

 - Кой се грижи за това, те да получат адекватно възнаграждение?
-

Изясняване на отговорностите и задачите спрямо биологичните родители:

-
- Кое е лицето за контакт на биологичните родители?

 - Кой съпровожда родното семейство по време на целия процес на настаняване?

 - Кой се грижи за това, да има редовен контакт с детето?
-

-
- Кой взема решение за срещите с детето?

 - Кой подпомага родното семейство в новата му роля спрямо детето?

 - Кой подпомага родното семейство в това да види перспективи за детето? (реинтеграция на детето или изграждане на положително отношение към постоянната приемна грижа)

 - Кой подпомага родното семейство в изграждането на връзка с детето, която да се отразява положително на детето и неговото семейство?

 - Кой предлага помощ (консултация, терапия) за работа по проблемите, станали причина за настаняването на детето извън семейството?

 - Кой помага за преодоляването на раздялата с детето и чувството за вина?
-

Изясняване на отговорностите и задачите спрямо системата за подкрепа:

-
- Кое е лицето за контакт с настаняващата институция?

 - Кой свързва в мрежа инстанциите от системата за подкрепа?

 - Кой изгражда сътрудничеството между приемното семейство, родното семейство, подкрепящата организация и настаняващата организация?

 - Кой координира работата с външни експерти?

 - Кой координира и свързва в мрежа работата на консултанта, педагозите, училището, психолозите и социалните работници по проблемите на приемната грижа?

 - Кой координира медицинската и правна работата по проблемите?
-

Изясняване на отговорностите и задачите по отношение на финансирането:

- Кой дава основата за осигуряване на финансирането на приемната грижа?
- Кой осигурява финансирането на приемната грижа?
- Кой подава заявление за финансиране на специални мерки?
- Кой одобрява финансирането на специалните мерки?

Изводи

- Има нужда от професионална подкрепа на приемното семейство.
- Има нужда от доверено лице за приемното дете.
- Има нужда от свързване в мрежа на приемните семейства.
- Има нужда от координиране на системата за подкрепа за всяко отделно дете.

4. Практически модел – Какво прави една подкрепяща организация?

tipiti – подкрепа на приемни семейства в източна Швейцария – www.tipiti.ch

- *Подпомаганите приемни семейства могат да се концентрират върху своята основна задача – възпитанието и грижата за приемното дете и да поставят в центъра на своята работа най-добрия интерес и нуждите на детето.*
- *Ролята и задачата на приемното семейство, а също така и ролята и задачите на подкрепата, са ясно дефинирани от страна на държавните институции и родното семейство.*

От 1976 насам швейцарското сдружение tipiti се грижи за над 300 деца, повечето от които дългосрочно (до започване на самостоятелен живот) са били настанени в приемни семейства. От 2011 г. насам организацията се грижи и за младежи над 14 години със специфични биографии, които са настанени в младежки жилищни групи от по 4-5 младежи, в приемни семейства за младежи или в защитени жилища, в които младежите живеят самостоятелно, подпомагани от екип от социални работници. Освен това сдружението предоставя и дневни училища за деца със специални образователни потребности, които имат нужда от индивидуална работа. Повечето от тези деца живеят в родните си семейства.

Услуги, предлагани от tipiti

Като подкрепяща организация tipiti поема в процеса на настаняване на приемни деца четири основни задачи, възлагани от настаняващия държавен орган:

- Професионална подкрепа на приемните отношения между приемно семейство – приемно дете – родно семейство**
- Консултантът на организацията, който отговаря за съответния случай, поема ролята на референтно и доверено лице за детето.**
- Свързване в мрежа на приемните семейства, както и организиране на неформални срещи, обсъждания на случаи, обмяна на опит и интервизия**
- Изграждане на мрежа и координация на системата за подкрепа**

Предпоставки за оказването на подкрепа на приемни семейства от tipiti

- Разпределят се задачите по отношение на приемното дете, на работата с родното семейство и сътрудничеството със средата от подпомагащи лица между
 - приемните родители
 - представителя на настаняващия държавен орган
 - консултанта от подпомагащата организация
- Подкрепата се осъществява чрез професионалисти със специалност „социална педагогика“ или социални работници и с богат професионален опит в работата с деца и младежи. Всеки консултант на пълно работно време оказва подкрепа на 10-12 приемни семейства.
- Подкрепата е процес, който започва още при подбора на приемните родители и който се извършва много внимателно. С принципно подходящите приемните семейства се изработва специфичен за тях набор от услуги, отговарящ на ситуацията в семейството, наличните ресурси и натовареност.
- Подкрепата на приемното семейство е задължителна. Това означава, че тя се извършва не само тогава, когато приемното семейство има въпрос или проблем, а и тогава, когато всичко върви добре. Опитът показва, че се изисква голяма близост и доверие, за да могат приемните родители сами да повдигат лични теми (като отношенията в двойката или възпитанието), преди да стане „напечено“.

Съдържание на подкрепата при tipiti

- Ясна и подробна информация за възложената задача и проблеми.
- Провеждане ежесечно на посещения при семейства, при които са настанени деца и на всеки две седмици – в семейства, в които са настанени младежите. По необходимост тези посещения/разговори се правят и по-често.
- Осъществяване минимум на два разговора годишно за оценка на състоянието
- Поддържане на редовни контакти само с детето (поддържане на доверени отношения)
- Оказване на практическа помощ, която да позволи на приемното семейство да се съсредоточи върху грижата и възпитанието на приемното дете. Tipiti поема например грижата за контактите между родителите и детето и разтоварва приемните семейства от административната работа (подава заявления за необходими покупки, отчети и др.)
- Специалистът, който подкрепя детето и семейството е на разположение и извън обичайното работно време
- Справяне с кризи (превенция, интервенция, разговори, предложения за решение)
- Осъществяване на посредничество и медиация чрез разговори при конфликти- дете – приемни родители, приемни родители – биологични родители, държавни институции и т.н.
- Организация на взаимния обмен с останалите приемни семейства на tipiti
- Търсене или помощ при търсене на подходяща терапия за приемното дете
- Осигуряване на подходяща супервизия и професионална консултация
- Работа за поддържане качеството на приемната грижа
- Документиране на разговорите за оценка на състоянието и протичането на настаняването
- Помощ при търсенето на нови форми на грижа, ако нещата не протичат задоволително

Роля на консултанта на tipiti

- Основната роля на консултанта е да създаде за приемните родители рамка, която да им даде възможност да се съсредоточат върху педагогическото ежедневие и нуждите на приемното дете.
- В идеалния случай един консултант подкрепя между 10 и 12 деца
- За подпомагане на процесите в приемните семейства и изграждането на мрежа между тях е необходимо време, равно на 10% от пълния щат. Към това се прибавят заседания на екипа, участие в обучения и т.н. Идеалното натоварване на един специалист е около 70%.
- Консултантите имат нужда от професионално взаимодействие в екипа на организацията – едноличните организации рискуват да изпаднат в бърнаут (да прегорят).
- Консултантите се заместват помежду си и осигуряват, при отсъствието им, другият да е информиран за най-важните цели и въпросите, свързани с ежедневието на децата и приемните семейства.

Специални услуги, предлагани от tipiti

Индивидуално планиране на грижата

- Индивидуално планиране на грижата трябва да се извърши при настаняване на деца в 24-часова грижа, ако е предвиден престой от поне 6 месеца.
- Индивидуалното планиране е процес, който включва всички участници
- Включването на детето в индивидуалното планиране и в планирането на неговото бъдеще се извършва в подходяща форма.

Многокомпонентна грижа

- Децата, травмирани в ранна детска възраст, получават многокомпонентна грижа, за да могат да израснат в констелацията на приемното семейство
- Многокомпонентната грижа в tipiti включва:
 - а) специализирано училище на сдружението
 - б) индивидуална социално-педагогическа или лечебно-педагогическа грижа

Последваща грижа

- След излизане от приемното семейство tipiti остава в контакт с бившите приемни деца посредством доверени лица
- Подкрепа на „бившите“ чрез фонд за последваща грижа, от който се финансира например обучението и квалификацията на децата
- Оказване на подкрепа в кризисни моменти, за да не се налага повторно влизане на детето/младежите в системата за социално подпомагане

Първоначално и надграждащо обучение на приемните родители	<ul style="list-style-type: none">– Регионални курсове за подготовка и надрегионални семинари за надграждащо обучение– 2S-годишен курс на обучение за придобиване на компетентности за възпитание на приемни деца (30 дни на обучение)
Работа с биологичните родители	<ul style="list-style-type: none">– Консултантите помагат на биологичните родители да се научат да приемат и да играят своята роля на „посещаващи“ родители или родители „за ваканцията“– Контактите родители-дете се придружават от консултанта най-вече в началната фаза на настаняването.

5. Приложения

Приложение 1.

Фази на процеса на настаняване

Приложение 2.

Примерен договор за приемна грижа

Приложение 3.

Примерен индивидуален план за грижа

Приложение 4.

Длъжностна характеристика на консултанта

Приложение 5.

Роли и отговорности около приемното дете в tipiti

Диаграми:

- Наситеното с напрежение поле между родната среда и приемното семейство
- Различните аспекти на родителството
- Участници в настаняването на приемното дете
- Нужди и роли около приемното дете

Приложение 1

Насоки за оказване на подкрепа на приемни семейства

1. Оценка

2. Настаняване

3. Престой

4. Прекратяване и извеждане

5. Последваща грижа

Индикации при детето:

- Детето не възприема средата си на живот и отношенията в нея като сигурни и подкрепящи
- В поведението на детето има отклонения (престъпност, асоциално поведение)
- Самоконтролът на детето е ограничен, то проявява агресия към другите
- Детето застрашава само себе си, напр. суицидност, употреба на наркотици
- Детето си изгражда по-поносима действителност посредством лъжи

Индикации на родното семейство:

- Нисък родителски капацитет
 - родителите не предлагат на детето достатъчно сигурност и устойчиви връзки
 - negliжиране на детето
 - физическо или психическо малтретиране на детето
 - сексуална експлоатация на детето
 - прекомерно фиксиране върху личните проблеми на родителите или проблемите в брака
 - неадекватен отговор на проблеми, породени от развитието и нуждите на детето
 - семейството не може да изпълнява своята възпитателна функция
 - психично заболяване на родителите

- Ограничени възможности за възпитание от страна на родителите (при налични родителски умения)
 - смърт или заболяване на единия родител
 - излежаване на присъда от единия родител
 - голямо натоварване от семейни проблеми

Критерии за подбор на приемното семейство:

- Отвореност и интерес към поемане на социална задача
- Отвореност и гъвкавост, както и готовност за приемане на емоции .
- Възможност да се мисли и да се поставят на първо място интересите и потребностите на детето, а не личното желание да имат дете. Важна предпоставка за доброто развитие на детето е възможността родителите да се поставят на мястото и да усетят чувствата на детето и родното му семейство.
- Толерантност и приемане на различни хора, както и жизнеутвърждаваща и положителна нагласа.
- Издръжливост и способност за поемане на натоварване и рискове, свързани с нови процеси и нов начин на живот.
- Добра социална интеграция, здрава и подкрепяща семейна среда, съседни и приятелски кръг, както и достатъчна икономическа осигуреност.
- На детето да не се гледа като на заместител нито на липсващите братя и сестри, нито на починало или неродено дете.
- Отглеждането на детето да не служи на първо място за осигуряване на доходи за приемното семейство.

Индикации за настаняване извън родното семейство:

- Констатираните проблеми на семейството не могат да бъдат решени с консултиране при ползване на услуги в общността
- Биологичните родители доброволно се съгласяват или съответната държавна институция предприема мярка за закрила

Договор за приемна грижа

С договора за грижа се уреждат формалните аспекти на грижата и се записват постигнатите договорености:

- Кои са страните по договора?
- Кой за какво отговаря?
- Кое е лицето за контакт в случай на конфликти?
- Кой наблюдава приемната грижа?
- Как е уредено правото на срещи на детето с биологичните родители, как са определени срещите?
- Какви са правата и задълженията на страните по договора?
- Какво получава приемното семейство за приемането на детето в дома си (подслон и храна)?
- Каква професионална и финансова помощ получават приемните родители при допълнителна квалификация (консултации, супервизия, първоначално и надграждащо обучение)?
- Как е уреден въпросът с разходите за отглеждане и допълнителните разходи, които биха могли да възникнат в процеса на отглеждане на детето ?
- Какви са условията за прекратяване на договора?

1. Оценка

2. Настаняване

3. Престой

4. Прекратяване и извеждане

5. Последваща грижа

Предпоставки за успешен престой

- Съобразяване на възрастта на детето с тази на биологичните деца в приемното семейство и вземане под внимание на обкръжението, степента на активност и т.н.
- Приемното семейство и детето се приемат взаимно, с всичките си положителни качества и слабости
- Приемното семейство да издържа на натоварване и приемните родители взаимно да се подкрепят
- Приемното семейство да общува с други приемни родители и професионални консултанти
- Приемното семейство да зачита произхода на детето и да му помага конструктивно да се справи със своята житейска ситуация по отношение на родното семейство

Разговори за оценка на състоянието:

На междинните оценки на изпълнението на целите в плана за грижа се поставят следните въпроси, които участващите заедно обсъждат и на които отговарят:

- Какво е било в началото?
- Какво сме решили в началото?
- Как се е осъществило това на практика?
- Кой е имал проблеми с това?
- Какво е развитието на детето междуременно?
- Какви са нуждите на детето сега?
- Първоначално договорената цел подходяща ли е и към настоящия момент?
- Има ли и каква е промяната (развитието) в родното семейство?
- От каква помощ има нужда детето?
- От каква помощ има нужда приемното семейство?
- От каква помощ има нужда родното семейство?

1. Оценка
2. Настаняване
3. Престой
4. Прекратяване и извеждане
5. Последваща грижа

Предпоставки за добре протичащи срещи с родителите:

- Детето да бъде подготвено за срещите.
- Връзката между приемното семейство и детето да е стабилна и сигурна.
- Детето да вижда, че приемните родители приемат родното му семейство и ценят родителите му като хора, въпреки че не смятат, че тяхното отношение (напр. насилие или negliжиране) е правилно за детето. Когато това не е възможно, срещите са тежко бреме за детето и не са ориентирани към най-добрия му интерес. За един определен преходен период или за постоянно е необходимо тези срещи да са с придружител.
- Да има единомислие относно важните неща в живота на детето. Да се удовлетворяват основните му нужди според възрастта, най-вече нуждата от сигурна привързаност, закрила и обич. Възрастните да вземат предвид това, което се знае за травматичните преживявания и връзки на детето. Злоупотребилите родители и лицата, които са допуснали това, да нямат достъп до детето, преди да са му се извинили и изрично да са поели отговорността за случилото се.
- Биологичните родители да приемат приемните родители като социални родители, при които детето ще има възможност да порасне.
- Да е изяснена правната страна.
- Да се зачитат нуждите на детето в различните възрасти и стадии от развитието му. Ако детето развие страхове, възрастните да ги приемат изключително сериозно, дори и не винаги да могат да ги разберат.
- Тормозът, сексуалната експлоатацията и negliжирането не се отричат и омаловажават от биологичните родители и специалистите. Това е предпоставката, за да започне детето да осмисля своята история. С признаването на действителността може да започне терапевтичен процес при детето.

Критерии за реинтеграция:

Реинтеграцията е в интерес на детето,

- когато е била планирана от самото начало и ако всички са работили в тази посока
- ако детето в продължение да един по-дълъг период от време е живяло постоянно с родителите си, преди да е било настанено в приемното семейство
- ако детето е имало връзка с двамата си родители или само с единия от тях (с майката или бащата) и я е запазило
- ако обстоятелствата при биологичните родители са се променили и те са станали стабилни и подходящи за съжителство с дете
- ако майката и/или бащата осъзнават, защо детето е трябвало да бъде настанено извън семейството и могат да разсъждават върху своята роля в това и да я приемат
- ако могат емоционално да се поставят на мястото на детето и да разберат неговото положение

Контраиндикации:

- когато детето е било настанено в ранна възраст в приемното семейство и се чувства като част от него
- когато детето не е имало или вече няма връзка с майката и/или бащата, която да е поне толкова важна, колкото връзката с приемните майка или баща
- когато детето е преживяло множество прекъсвания на отношенията
- когато положението на родителите не се е променило съществено

1. Оценка
2. Настаняване
3. Престой
4. Прекратяване и извеждане
5. Последваща грижа

– когато детето е било тормозено, negliжирано, сексуално експлоатирано или под някаква друга форма е преживяло насилие в родното си семейство. Не е достатъчно родителите да обещаят, че никога повече няма да тормозят детето. Ако някога са били жертва на тежък тормоз, децата не могат да живеят отново с родителите си, дори и да искат, тъй като това може да им нанесе вреда, въпреки, че на повърхността всичко може да изглежда наред.

Индикации за прекратяване на грижата и извеждане:

– Младежът да е навършил пълнолетие

Приложение 2

Насоки за оказване на подкрепа на приемни семейства

Модел на договор за приемна грижа

1. Данни за приемното дете

Име и фамилия:
Дата на раждане:
Вероизповедание:
Местоживеене:
Място / Държава на раждане:

2. Страни по договора

– Родители

Име и фамилия на майката:
Адрес, телефон, мобилен телефон, имейл:
Родителска грижа да не
Попечителство

Име и фамилия на бащата:
Адрес, телефон, мобилен телефон, имейл:
Родителска грижа да не
Попечителство да не

Законният представител на дето е:

двамата родители майката бащата настойникът

Инстанция, разпореждаща грижата	Държавна институция: Носител на мандата: На основание чл. XX от XX закон е разпорежена следната мярка за закрила: Адрес, телефон, имейл:
	Приложено: Решение на институцията, упражняваща настойническите права
Разходите се поемат от	Държавна институция: Име: Адрес, телефон, имейл:
Приемни родители	Имена и фамилии: Адрес, телефон, мобилен телефон, имейл:
Подпомагаща организация	Институцията, упражняваща настойническите права, възлага на подпомагащата организация XX настаняването и подпомагането на детето. Име на консултанта: Адрес, телефон, имейл:
Съгласно Швейцарската наредба за настаняването на приемни деца (PAVO) приемната грижа се осъществява под надзора на държавните институции. Отговорната институция е тази, която упражнява настойническите права в община XX, която възлага надзора на организацията XX.	
В допълнение към този договор между подпомагащата организация и приемните родители се сключва трудов договор, който подробно урежда правата и задълженията на двете страни	

3. Вид и продължителност на приемната грижа

- Настоящата приемна грижа е
- Постоянна приемна грижа
 - Приемна грижа за събота и неделя / ваканциите
 - Спешна (SOS) приемна грижа
 - Тайм аут – приемна грижа
-

- Приемната грижа започва на ... и
- е със срок до
 - е безсрочна, но не и след навършване на пълнолетие от приемното дете.
-

Пробният период е 3 месеца. По време на пробния период институцията, упражняваща настояническите права, или настойникът може да прекрати приемната грижа с едноседмично предизвестие.

4. Разходи

Разходите за приемната грижа, подпомагана от подкрепящата организация, са представени в приложения документ за разходите. Възнаграждението на приемните родители е уредено отделно, в трудов договор между Tipiti и приемните родители. Уреждането на евентуални плащания от родителите не е част от този договор.

5. Разпоредби относно случаи на заболяване на детето или злополука

Ако детето се разболеет или претърпи злополука, приемните родители вземат необходимите мерки и информират родителите, институцията, разпоредила грижата, и ключовия специалист от подкрепящата организация.

- За детето са сключени следните осигуровки и застраховки:
- Здравна осигуровка, като вноските се плащат от
 - Осигуровка за злополука, като вноските се плащат от.....
 - Застраховка „Отговорност спрямо трети лица“.., като премиите се плащат от

6. Задължение за конфиденциалност	<p>Всички участващи в приемната грижа са задължени да пазят тайна пред трети лица.</p> <p>Те се задължават да разкриват информация пред лица от окръжаващата среда (напр. учители, лекари, терапевти) само, ако това е необходимо за защита интереса на детето.</p>
7. Прекратяване на приемната грижа	<p>Прекратяването на приемната грижа се подготвя съвместно с детето, родителите, институцията, разпоредила грижата, приемните родители и подкрепящата организация и трябва да е планирано поне 3 месеца предварително. Независимо от това, ако закрилата на детето го налага, приемната грижа може да бъде прекратена на основание чл. 310, ал. 1 от Швейцарския Граждански Кодекс.</p> <p>Всички трудови права и задължения (напр. дължими заплати) следва да се преразгледат.</p> <p>Ако детето е живяло продължително при приемните родители, неговото извеждане може да бъде забранено от институцията, разпоредила грижата, на основание чл. 310, ал. 3 от Швейцарския Граждански Кодекс, ако развитието на детето би могло да бъде сериозно застрашено.</p>
8. Дата и подписи на странитеа	<p>Съгласието си с договора за грижа изразяват:</p> <ul style="list-style-type: none">– Родителите (подписи на майката и бащата)– Приемните родители (подписи на приемните майка и баща)– Законният представител (подпис на носителя на мандата)– Подкрепящата организация (подпис на специалиста)

**Приложения към договора
за грижа**

- Отговорности и сътрудничество между родителите, приемните родители, институцията, разпоредила грижата, и подкрепящата организация
 - Правила за срещи с детето
 - Права и задължения на приемните родители
 - Лице за контакт при конфликти
 - Специални договорености
 - Предаване на документи
-

Приложение 3

Насоки за оказване на подкрепа на приемни семейства

Примерен план за грижа

1. Изброяване на лицата и инстанциите, участващи в плана за грижа

- Приемно дете
 - Родители
 - Приемни родители
 - Специалист от подкрепящата организация
 - Водещ случая от страна на институцията, разпоредила грижата
 - Учител
-

2. Страни по договора

3. Описание на услугите за подпомагане преди това и техния ефект

4. Определяне на цели на настаняването

5. Оценка на възпитателните нужди на детето/младежа

6. Представяне на гледните точки на различните експерти, родителите, детето

**7. Описание на
необходимите услуги
за подкрепа**

- Училищни
- Социално-педагогически
- Терапевтични
- Медицински

**8. Очаквани промени и
резултати**

- При детето/младежа
- При семейството

9. Договорености относно срещите

Приложение 4

Насоки за оказване на подкрепа на приемни семейства

Длъжностна характеристика на консултанта

1) Лични и професионални компетентности

Основни нагласи:

- Емпатия към детето
- Висока способност за емпатия към всички участващи в процеса на настаняване
- Внимателно следене на настроенията и състоянието на детето и откриване на страхове, дори и когато сигналите за тях са кодирани
- Заставане на страната на детето, напр. в най-добрия интерес на детето да се прекрати някоя, очевидно натоварваща за него, среща с родното семейство
- Контакт с детето, подходящ за възрастта му
- Изграждане и поддържане на доверени отношения с детето
- Безусловно предлагане на връзка с детето
- Ценящо и уважително отношение към родното семейство и цялата среда от подпомагачи

Умения:

- Да работи в мрежа (връзка с други приемни семейства за целите на рефлексията и подкрепата за справяне с ежедневните проблеми)
- Да разбира чувствата и системата от връзки и динамиката в приемното семейство

- Да работи със семействата (коучинг)
- Да е професионално уверен в общуването с децата и младежите
- Да посредничи между всички участващи в приемната грижа

Познания:

- Психология на развитието
- Теория на връзките, разпознаване на дезорганизиращи модели на връзки
- Възпитание на травмирани и душевно наранени деца
- Комуникация с деца и младежи
- Участие на децата и младежите във вземането на решения
- Закрила на детето
- Вторично травмиране (травмиране в следствие от съжителството с травмирано лице)
- Методика на общуването с деца, напр. игри, подходящи за възрастта
- Педагогика за приемни деца
- Приемна грижа
- Работа по биографията
- Групова динамика
- Въпроси на възпитанието (социално-педагогически, лечебно-педагогически, интеркултурни)
- Да познава Конвенцията на ООН за правата на детето и стандартите Q4C

2) Задачи спрямо приемното дете

- Приемното дете е в центъра, което означава, че най-добрият интерес на детето е на първо място.
- Подготовка на детето за предстоящото настаняване
- Съпровождане по време на целия процес на настаняване посредством редовен личен контакт

- Гарантиране, че детето ще се справи с житейската си ситуация с родното си семейство по конструктивен начин
- Не се вземат решения, без да е изслушана или съответно емоционално разбрана гледната точка на детето. Това се отнася най-вече за случаите на настаняване в извънсемейна грижа, преместване или реинтеграция в родното семейство, когато детето трябва да бъде изслушано и включено в процеса на намиране на решение.
- Консултантът поддържа редовен самостоятелен контакт с детето, отговарящ на развитието му
- Детето винаги може да се свърже с консултанта (по мобилния телефон, по е-мейла, на адреса му за контакт). Детето трябва да знае, че може да се обърне към консултанта по всяко време, когато се чувства неразбрано от приемното семейство
- Съобразява се с детското усещане за времето.
- Консултантът представлява детето пред

3) Задачи спрямо приемното семейство

- Високо оценява, проявява разбиране, изслушва и е съпричастен
- Подготовка за предстоящото настаняване
- Съпровождане по време на целия процес на настаняване
- Във фазата на интеграция е особено важно приемното семейство да получава подкрепа от консултанта, за да може навреме да се открият проблемите. Приемните семейства, които работят без да получават подкрепа, дори и да са добре подготвени, често биват изненадани от това, че детето приключва със своето адаптивно поведение, започва да се отваря и „да се чувства като у дома си“, като си позволява да изразява и изживява чувствата си. Понякога това опира до границите на поносимост на приемното семейство. Същевременно представлява изключително важно доказателство за доверието от страна на приемното дете, защото то доверява и предлага на своите приемни родители цялата си изпълнена с конфликти личност.
- План за развитие

- Консултантът има достатъчно време и е достатъчно компетентен да открие и анализира различните индивидуални рискови фактори, да ги има предвид и да съветва приемните родители по отношение на тези рискови фактори.
- Роля на буфер спрямо останалите подпомагачи, ето защо редовно се среща с лекаря и поддържа контакт с училището, особено при младежите
- Придружава детето по време на неговите срещи с родното семейство
- Консултантът поддържа регулярни контакти с приемното семейство: по телефона, посещения, разговори за установяване на състоянието, разговори за плана за развитие, интервизия, супервизия
- Приемното семейство винаги може да се свърже с консултанта (по мобилния телефон, по е-мейла, на адреса за контакт)
- Консултантът съветва и прави предложения за обучението на приемните родители

4) Задачи, свързани с поддържането на връзки в мрежа

- Консултантът свързва в мрежа различни приемни родители и организира неформални срещи, обсъждания на случаи, обмен на опит, интервизия.
- Свързва в мрежа цялата система за подпомагане на детето

5) Натовареност на консултанта

- Един консултант се грижи за 6-8 приемни деца
- За подпомагането на приемните семейства и тяхното свързване в мрежа се полагат от 8 до 12% от пълния щат на дете. Към тях се прибавят заседанията на екипа, обученията за повишаване на квалификацията и т.н. Идеалното натоварване е около 70%.
- Консултантите имат нужда да работят заедно в екип в рамките на подкрепящата организация – консултантите, които работят сами, рискуват да пострадат от т.нар. „бърнаут“.

Приложение 5

Насоки за оказване на подкрепа на приемни семейства

Роли и отговорности около приемното дете в tipiti

1) Лични и професионални компетентности

Принцип: Приемното дете живее в семейството като собствено дете.

Приемните родители имат нужда от съгласието на настойниците в следните области:

- здраве (имунизации, терапии и др.)
- религиозно възпитание (кръщаване и др.)
- училище и образование

Ограничения има и по отношение на ваканциите/почивките. Често институцията, разпоредила грижата, не предоставя допълнително финансиране за тях. Освен това не всички настанени деца разполагат с необходимите документи за пътуване. По важни педагогически въпроси, които биха могли да засегнат благосъстоянието на детето, се взема мнението и съгласието на институцията, разпоредила грижата.

	Приемни родители	Консултант	Инстанция, разпоредила грижата (настойник)
Основна задача	Ежедневно възпитание, грижа, закрила, насърчаване на развитието	Подпомага приемната грижа с разбиране за цялостната система	Осигурява закрилата на детето и финансирането в рамките на мандата
Възпитание и подпомагане на приемното дете	<ul style="list-style-type: none"> – Подпомага интеграцията в семейството, училищната среда и заниманията през свободното време – Насърчава развитието на ресурсите и силните страни – Работи по биографията „тук и сега“ 	<ul style="list-style-type: none"> – Подпомага (коучинг) на приемното семейство – Подпомага цялото семейство, вкл. и биологични деца на приемното семейство – Поддържа самостоятелен контакт с приемното дете (прибл. от училищна възраст) – Работи с детето по биографията му (минало) – Придружава срещите с биологичните родители, когато приемното семейство не може или не бива да прави това – Придружава детето на терапия, в болницата (при необходимост) 	<ul style="list-style-type: none"> – Гарантира най-добрия интерес на детето – Взема решение в зависимост от мярката за закрила и съвместно с родителите, относно контактите между родителите и детето, образованието, религиозното възпитание и др. – Взема решение в случай на конфликт – Одобрява и разпореджда терапии, допълнително обучение, специални мерки за стимулиране на развитието и осигурява тяхното финансиране – Одобрява допълнителни специални разходи

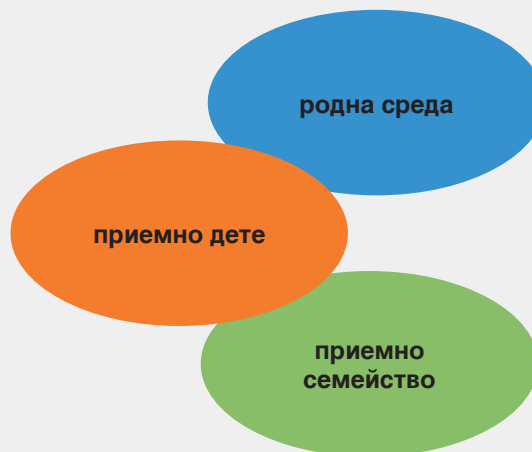
		<ul style="list-style-type: none"> – Ръководи управлението на кризи заедно с приемното семейство и настойника – Обосновава осигуряването на финансиране на приемната грижа – Подава заявления за финансиране на специални нужди 	
Подпомагане и работа с родното семейство	<ul style="list-style-type: none"> – Ментално включва родното семейство в ежедневието – Помага за осъществяване на срещите с детето – Подпомага детето в прехода между родното и приемното семейство 	<ul style="list-style-type: none"> – Подпомага родното семейство при смяната на ролята (напр. „посещаваща майка“/ „татко за събота и неделя“) – Придружава детето по време на срещите, когато приемното семейство не може или не бива да прави това – Консултира инстанцията, разпоредила грижата, относно контактите между родителите и детето – Посредничи при конфликтни ситуации 	<ul style="list-style-type: none"> – Подпомага родното семейство – Регламентира контактите между родителите и детето и контактите с други важни доверени лица – Подава заявление за други мерки за закрила

Сътрудничество със средата от подкрепящи	– Сътрудничество с училището, терапията и т.н. – съгласувано с консултанта	– Координира системата от подпомагащи (в смисъл на делегирано управление на случая)	– Координира системата от подкрепящи (управление на случая) – Възлага проучвания за изясняване
Задачи, свързани с финансирането		– Дава основа за осигуряване на финансирането на приемната грижа – Подава заявления за финансиране на специални нужди	– Осигурява финансирането на приемната грижа – Одобрява допълнителните разходи за специални нужди
Други задачи	– Документират развитието на детето (дневник)	– Изготвя доклади на вниманието на настойника – Документира разговорите за установяване на състоянието	

Диаграми

Роли и отговорности около приемното дете в tipiti

Приемното дете се намира в наситеното с напрежение поле между родната среда и приемното семейство

Приемните деца са деца на няколко семейства. Приемното семейство приема не просто дете с наранена душа, то се нуждае и от сили, за да се помири с родителите на детето и тяхната често тежка житейска ситуация. Приемните родители трябва да разберат, че хората, които трябва да дадат своите деца, също са наранени в ранна възраст и имат нужда от помощ, както и факта, че в това общество не са получили шанс да развият родителските си умения.

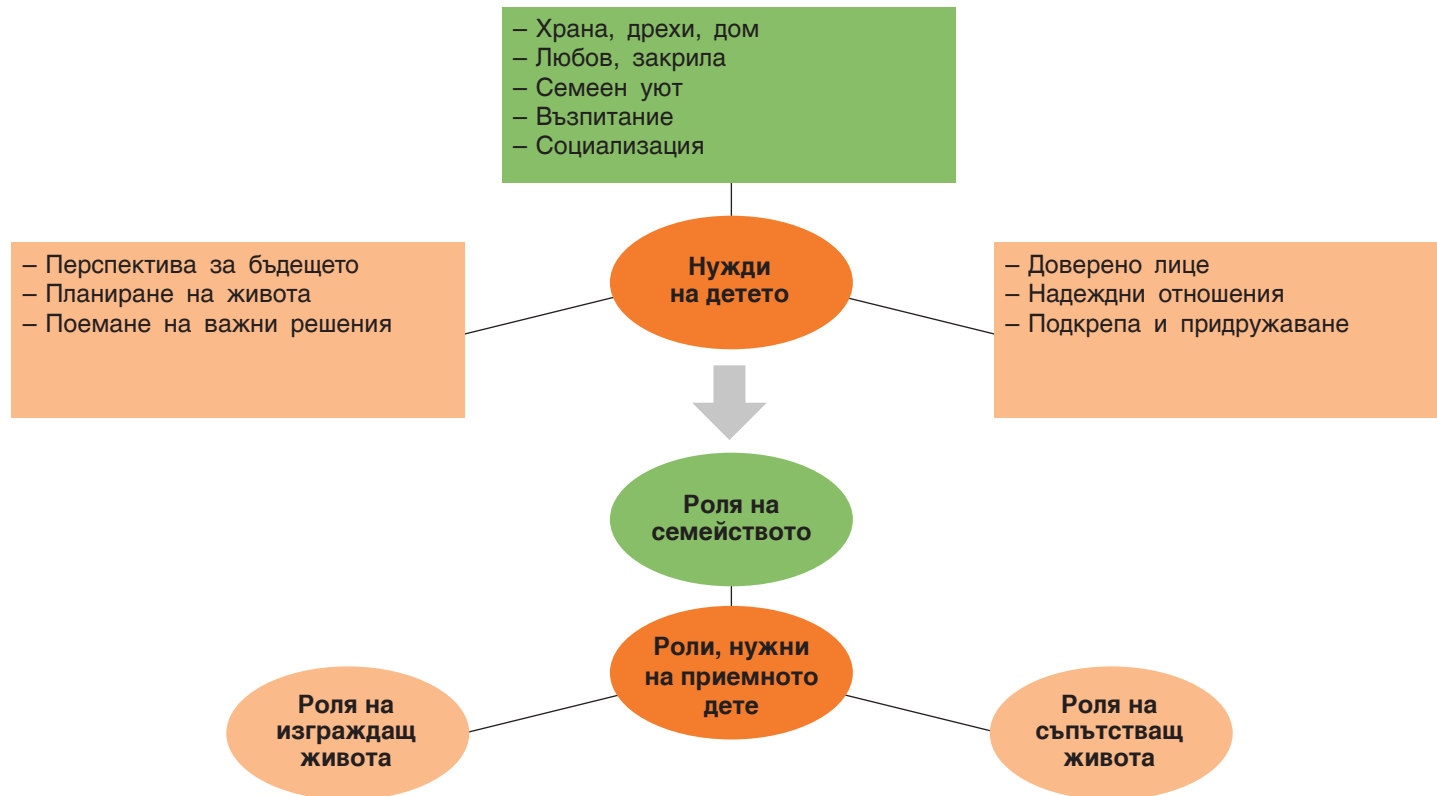
Родното семейство по правило не е хомогенна система, а се състои от различни хора, които често пъти са в конфликт помежду си (майка, различни бащи, баби и дядовци, кръстници). Тази хетерогенна родна среда засилва напрежението в полето, в което се намира приемното дете. Родната среда поставя високи изисквания към приемните родители и доверените лица в подкрепата на приемното дете.

Сътрудничеството между родното и приемното семейство е от решаващо значение за протичането на приемната грижа.

Различните аспекти на родителството

Нужди и роли около приемното дете

Участници в настаняването на приемното дете

